

Archeologisch bureauonderzoek
en inventariserend veldonderzoek
d.m.v. boringen (IVO-O), Limmen -
Roelat, gemeente Castricum

HOLLANDIA reeks 292

COLOFON

Hollandia reeks nr.	292
Titel:	Archeologisch bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek d.m.v. boringen (IVO-O), Limmen - Roelat, gemeente Castricum
Toponiem:	Limmen - Roelat
Gemeente:	Castricum (Noord-Holland)
Onderzoeksmeldingsnummer Archis:	40200
Centrumcoördinaat:	108.375/509.474
Auteur:	T. Hoogendijk
In opdracht van:	Quartet Projecten B.V.
Contactpersoon opdrachtgever:	H. Berns
Wetenschappelijke leiding:	P.M. Floore
Definitieve versie:	2010
Oplage:	8
ISSN:	1572-3151

© **HOLLANDIA** archeologen, Zaandijk 2010

HOLLANDIA archeologen

tuinstraat 27a

1544 rs zaandijk

☎ 075 - 622 49 57

✉ info@archeologen.com

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
2.	Bureauonderzoek	
2.1	Beleid	7
2.2	Doel en methode	8
2.3	Onderzoeksgebied	9
	Geologie	
	Archeologie	
2.4	Verwachtingsmodel	14
3.	Booronderzoek	
3.1	Methode	15
3.2	Resultaten	15
4.	Samenvatting en advies	17
5.	Literatuur	18
Bijlage 1	Boorbeschrijvingen	
Bijlage 2	Stappenplan archeologie	

1. Inleiding

In opdracht van Quartet Projecten B.V. heeft Hollandia archeologen een archeologisch bureauonderzoek geschreven voor een locatie langs de Roelat in Limmen, gemeente Castricum (afb. 1). Op advies van Cultureel Erfgoed Noord-Holland is er in aanvulling op het bureauonderzoek direct een inventariserend veldonderzoek door middel van boringen uitgevoerd (IVO-Overig). De resultaten van het booronderzoek zouden het verwachtingsmodel van het bureauonderzoek kunnen aanscherpen en aanvullen met gegevens over de mogelijke mate van bodemverstoring op de onderzoekslocatie.

Op de onderzoekslocatie, momenteel een braak liggend terreintje even ten oosten van Roelat nr. 7, wordt de bouw van een twee-onder-kapwoning met geschakelde garages gepland. De bodemverstoring die gepaard zal gaan met de bouw van deze huizen vormt een bedreiging voor de eventueel aanwezige archeologische waarden in de ondergrond. Deze verstoring zal volgens de huidige plannen echter zeer gering zijn: het maaiveld zal ten minste ca. 0,75 m worden opgehoogd om het terrein op dezelfde hoogte als de omliggende

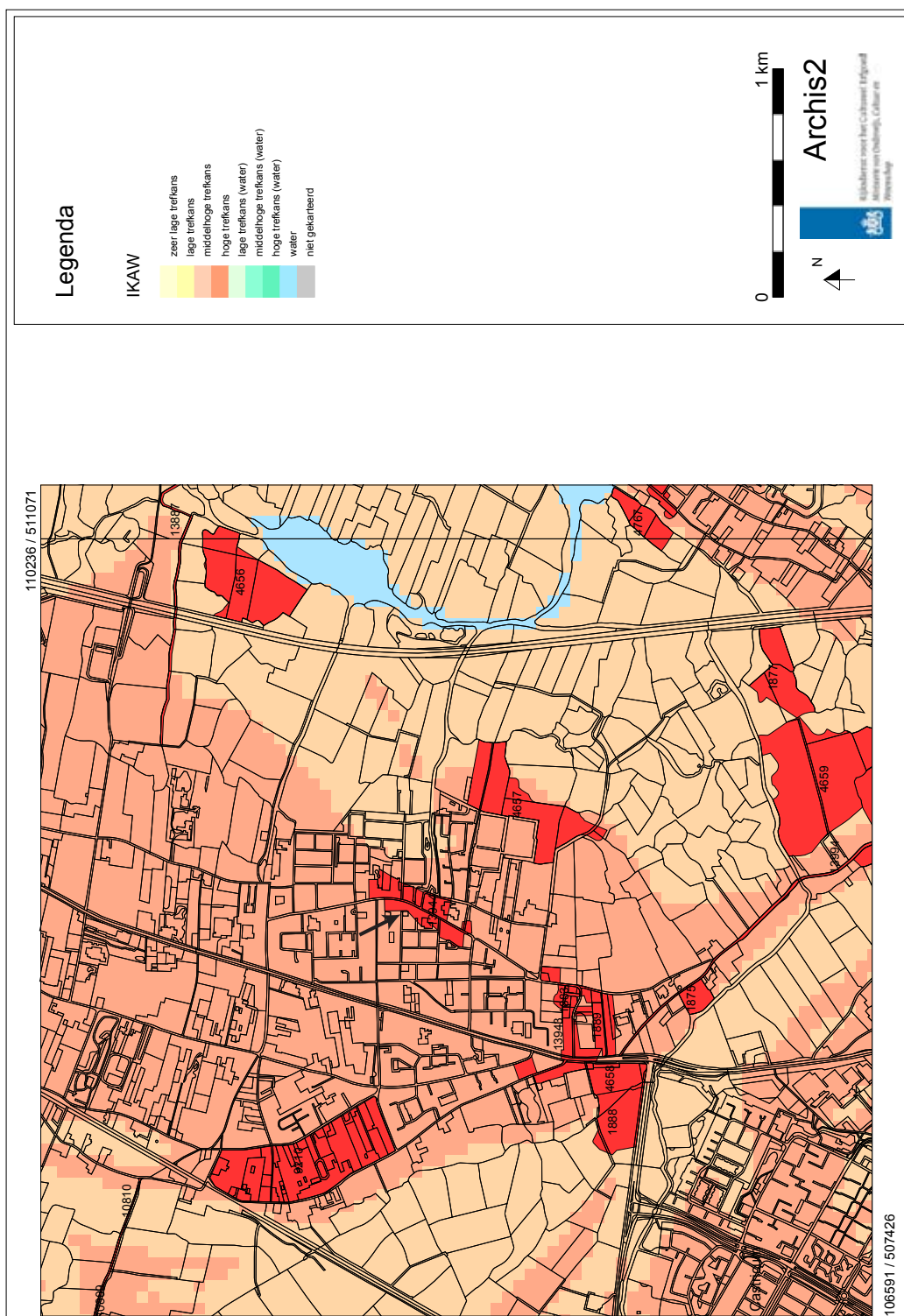

Afbeelding 1. De onderzoekslocatie op de topografische kaart (kaartblad 19A).

bebouwing te krijgen. Ten behoeve van het aanleggen van een funderingsbalk en geïsoleerde vloer zal ongeveer een gelijke hoogte benodigd zijn, zodat kan worden gesteld dat de bodem zeer minimaal geroerd zal worden.

Op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) wordt de verwachting uitgesproken dat hier een grote kans is op het aantreffen van archeologische waarden. De locatie valt nét buiten de historische dorpskern Disseldorp, die zowel op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) als op de Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Noord-Holland (CHWK) als een gebied met hoge archeologische waarde is aangegeven (afb. 2).

Het bureauonderzoek is uitgevoerd door T. Hoogendijk; de boringen zijn op 30 maart 2010 gezet door T. Hoogendijk en J. Verduin (Hollandia archeologen). De onderzoeken zijn uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.1. De onderzoeksdocumentatie wordt bewaard in het provinciaal depot te Wormer.

Afbeelding 2. Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) met daarop geprojecteerd, in rood, de gebieden met een monumentenstatus (AMK). De zwarte pijl wijst de onderzoekslocatie aan.

2. Bureauonderzoek

2.1 *Beleid*

Sinds 1 september 2007 geldt de wet op de archeologische monumentenzorg (WAMZ). Deze wet gaat uit van het idee dat archeologische waarden het beste in de bodem bewaard kunnen worden (behoud *in situ*). De grootste bedreiging van de archeologische sporen wordt gevormd door processen waarbij de bodem geroerd wordt. Vaak gaat het dan om bouwwerkzaamheden.

Om het behoud van archeologische waarden te waarborgen is in de wet vastgelegd dat er al vroeg in het proces van de ruimtelijke ordening rekening wordt gehouden met de mogelijk aanwezige archeologische waarden. Het uitgangspunt van de wet is dat het een plangebied op zo'n wijze ontwikkeld wordt dat het zogenaamde bodemarchief ontzien wordt. Pas als dit niet mogelijk is, worden de archeologische waarden veilig gesteld door middel van een opgraving (behoud *ex situ*). De bevoegde overheid, in het algemeen de gemeente, maakt de afweging welke waarden beschermd zullen worden, en op welke manier (planologisch, wettelijk, fysiek of door een opgraving). Dit wordt vastgelegd in bestemmingsplannen en gemeentelijke verordeningen. Ook is het mogelijk voorwaarden te stellen bij het verlenen van vrijstellingen en aanleg-, bouw- en sloopvergunningen.

Degene die profijt heeft van de bodemverstorende activiteit moet betalen voor het onderzoek. Ook dit is in de wet vastgelegd, als stimulans om de archeologische sporen in hun samenhang in de bodem te bewaren. Als een opgraving noodzakelijk is, kan de verstoorder een partij uitkiezen die de opgraving gaat uitvoeren. Deze moet in het bezit zijn van een opgravingsvergunning. Naast een aantal bedrijven zijn aantal gemeentelijke diensten en universiteiten vergunningshouder. In uitzonderlijke gevallen kan de minister beslissen een opgraving toe te wijzen aan een universiteit. Als de kosten van een opgraving onevenredig zijn kan de bevoegde overheid of het Rijk besluiten een financiële bijdrage te leveren. Volgens de wet moet de opgraving resulteren in een rapport. De vondsten die gedaan zijn bij een opgraving zijn eigendom van de betreffende provincie, of van de gemeente als deze beschikt over een door de provincie erkend depot. Het opgravingsrapport, de documentatie en de vondsten worden overgedragen aan het depot.

Archeologiebeleid Provincie Noord-Holland

Het beleid van de Provincie Noord-Holland richt zich op het behoud van vindplaatsen in situ en op het leesbaar houden en maken van cultuurhistorie. Uitgangspunt daarbij is dat cultuurhistorie geen belemmering hoeft te zijn maar juist kan dienen als inspiratiebron voor nieuwe ontwikkelingen.

Cultuurhistorische waardenkaart

Een belangrijk instrument voor het beleid zijn de Gemeentelijke Archeologische Kaart en de Provinciale Cultuurhistorische Waardenkaart, waarbij voor elk van de drie cultuurhistorische disciplines (historische (steden)bouwkunde, historische geografie en archeologie) een kaartlaag is samengesteld.

De Waardenkaart is vooral bedoeld als hulpmiddel bij de inrichting van de ruimte in Noord-Holland. Wat betreft archeologie moet de kaart voornamelijk als indicatief worden beschouwd aangezien de meeste archeologische vindplaatsen nog onbekend zijn omdat ze onder het maaiveld verborgen liggen. Om te voorkomen dat waardevolle

informatie verloren gaat dienen deze overblijfselen in een zo vroeg mogelijk stadium van de planvorming te worden gelokaliseerd en gewaardeerd door middel van een archeologisch vooronderzoek. Op de kaart zijn ook terreinen met een vastgestelde waarde aangegeven (monumenten). Voor deze terreinen geldt dat deze in principe behouden moeten blijven. De dorpskern van het historische Disseldorp, direct naast de onderzoekslocatie, is op de CHWK aangegeven als een gebied met grote archeologische waarde.

De archeologische waarde van historische kernen bestaat uit de reeds aangetroffen of te verwachten aanwezigheid, boven of onder de grond, van bouwhistorische resten en archeologische sporen en voorwerpen. Samen bevatten zij een veelheid aan historische informatie over ouderdom en ruimtelijke ontwikkeling van de kern. Vanwege de hoge waardering van het plangebied is verder archeologisch onderzoek noodzakelijk bij bodemverstoringen.

UNESCO

In Nederland zijn een klein aantal cultuurhistorische locaties op de werelderfgoedlijst van Unesco geplaatst. Binnen het plangebied staan geen locaties op de werelderfgoedlijst.

2.2 Doel en methode

Een bureauonderzoek heeft als doel het aan de hand van bestaande bronnen verzamelen van informatie over bekende of te verwachten archeologische waarden binnen een bepaald gebied. Dit omvat de aan- of afwezigheid, het karakter en de omvang, de datering, gaafheid en conservering en de relatieve kwaliteit van de archeologische waarden. Afhankelijk van de omvang van de werkzaamheden, de aard van de aanleiding tot het onderzoek en de vraagstelling, zullen aanvullende gegevens verzameld dienen te worden.

Door middel van een archeologisch bureauonderzoek kan in een vroegtijdig stadium van de planvorming rekening worden gehouden met de eventuele aanwezigheid van archeologische waarden in de bodem. Het resultaat is een standaardrapport met een gespecificeerd verwachtingsmodel, op basis waarvan een beslissing genomen kan worden ten aanzien van (eventueel) vervolgonderzoek (zie ook in bijlage 2: Stappenplan Archeologie).

Bij het bureauonderzoek worden bronnen geraadpleegd die kennis verschaffen over de bodemopbouw van het betreffende gebied, voor zover deze van belang zijn voor het voorspellen van archeologische waarden.

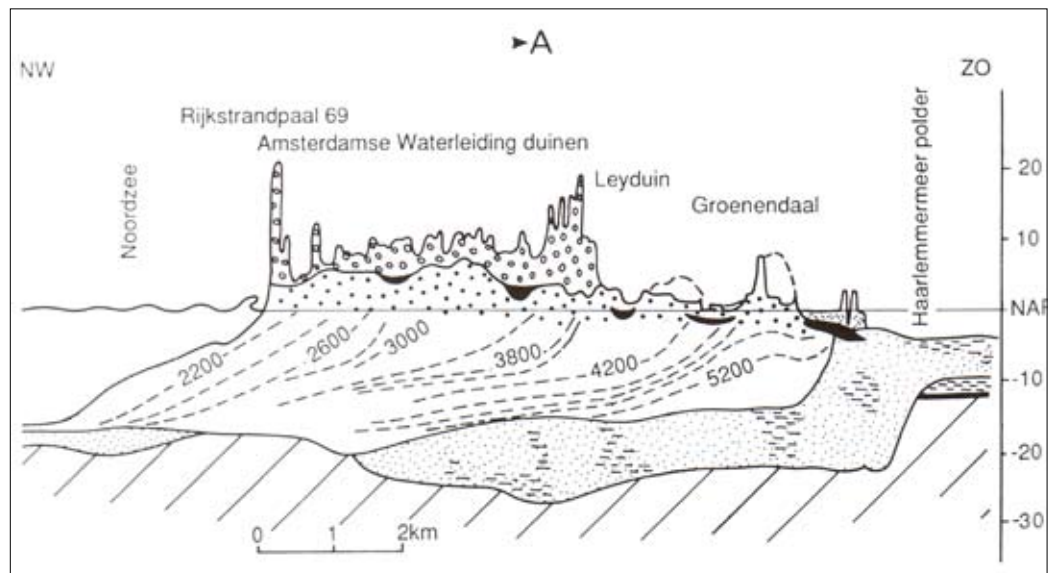
De geraadpleegde bronnen kunnen onder andere bestaan uit:

1. Kaartmateriaal, zoals bodemkundige, geomorfologische, geologische en historische kaartgegevens.
2. Gegevens over eerder verricht onderzoek en vondstmeldingen in het gebied uit de database van het Archeologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.
3. Archeologische regiospecialisten.
4. Lokale contactpersonen van de Archeologische Werkgemeenschap Nederland en hun publicaties.

2.3 Onderzoeksgebied

Geologie

De onderzoekslocatie bevindt zich op de oostelijke flank van de strandwal die grofweg op de lijn tussen Uitgeest en Alkmaar in de ondergrond aanwezig is (afb. 4). De strandwal is gevormd door toenemende activiteit van de zee, de zogenaamde transgressiefasen, gedurende het Holoceen. Na ca. 5000 BP (Before Present) nam de mate van zeespiegelstijging enigszins af (regressie) waardoor de strandwallen zich zeeinwaarts konden uitbreiden (afb. 3). Achter deze barrière ontstond een zoetwaterklimaat, gevoed door rivieren, waarin een sterke veengroei mogelijk werd. Stuiwzand werd door de wind aangevoerd vanuit het omliggende duin- en strandwallandschap.

Afbeelding 3. Profiel ten zuiden van Haarlem. Dit profiel toont de vorming van de strandwallen (in jaren BP). Uit: Rappol & Soonijs (red.) 1994, fig. 5.4.

Archeologie

(Naar: Van Rooijen 2008a)

Kennemerland bestaat voornamelijk uit een strandwallengebied en veengebieden. In Limmen ligt een strandwal, een zogenaamde 'geestgrond', aan de oppervlakte. Deze strekt zich uit tot aan Alkmaar. Strandwallen bestaan uit zand en zijn relatief hoog en droog (afb. 5). Dat maakt strandwallen een gunstige locatie voor akkerbouw en bewoning. Al in de prehistorie (laat-neolithicum, ca. 2500 v. Chr.) was dit gebied bewoond en voor de gehele strandwal mogen we aannemen dat deze min of meer doorlopend aantrekkelijk bleef voor bewoning. Archeologische vondsten of sporen uit deze periode zijn schaars: rond 1963 werd er bij het ploegen van een bollenveld ten oosten van de Zuideinderweg een stenen bijl gevonden die mogelijk in het neolithicum vervaardigd is (Helderman 1972). In en rond Limmen zijn sporen van akkers aangetroffen die dateren uit de late ijzertijd en vroege Romeinse tijd. Uit de vierde tot en met de vroege zesde eeuw zijn geen vondsten bekend uit Limmen, Heiloo of Alkmaar. In Dorregeest, Heemskerk, Castricum en Egmond zijn wel sporen van bewoning aangetroffen uit die periode. Kennemerland

Smithan werd begrensd door de Westerweg en de Hogeweg/ Kapelweg. De Hoogeweg staat op de provinciale cultuurhistorische waardenkaart als historische geografische lijn van hoge waarde. Op het meeste vroege historische kaartmateriaal, zoals de kaart van Noord-Holland die in 1575 door Joost Jansz. Beeldsnijder vervaardigd werd, wordt Limmen slechts als dorp met een kerk aangegeven. Er is weinig detail zichtbaar dat ons enige informatie over de bebouwing op de onderzoekslocatie verschaft. Een kaart van J. Douw uit 1680 is al een stuk fijnschaliger weergegeven: langs de Dusseldorperweg is bebouwing zichtbaar (afb. 6). Dit kaartbeeld lijkt weinig te zijn veranderd als het vergeleken wordt met de gedetailleerde kadasterkaarten die tussen 1811, gedurende de Franse tijd, en 1832. De onderzoekslocatie bevindt zich op het perceel achter de bebouwing langs de Dusseldorperweg (afb. 7).

Dusseldorp (of Disseldorp) was één van de zeven middeleeuwse buurtschappen binnen het huidige Limmen dat in 1462 voor het eerst wordt vermeld als Disterdorp en later, in 1652, als Dusseldorp (De Cock 1965, 174). De Dusseldorperweg met de aansluitende bebouwing, tussen de zijwegen Zomerschoon en de Kerkweg, is op de AMK als monument aangegeven (mon. nr. 13944).

Onderzoeken, waarnemingen en monumenten worden centraal geregistreerd in het Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS) van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed (RCE). Men moet daarbij bedenken dat archeologisch onderzoek vooral plaatsvindt naar aanleiding van werkzaamheden waarbij de grond geroerd wordt. Het beeld dat uit ARCHIS naar voren komt is daardoor onvolledig.

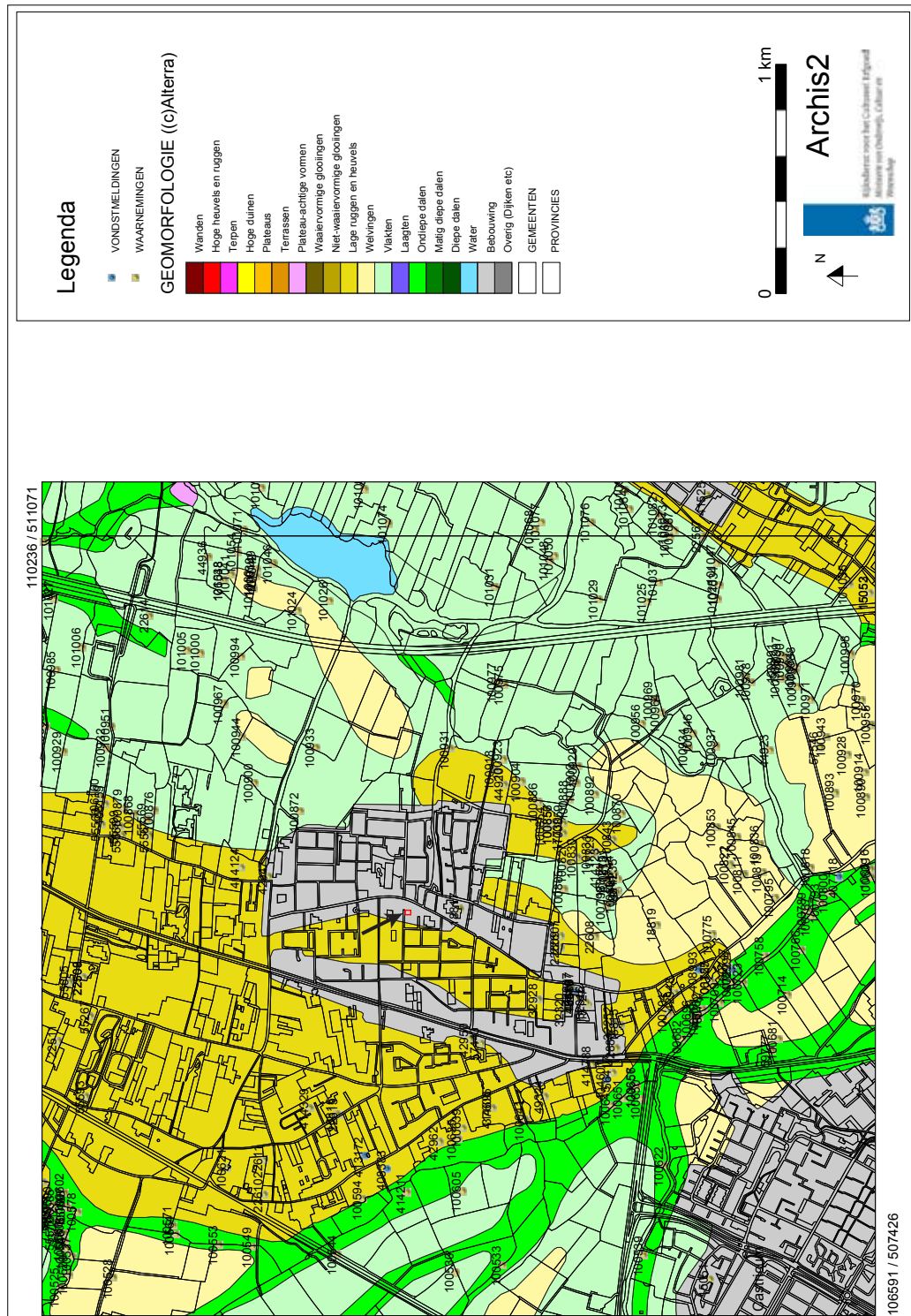
Uit het ARCHIS-kaartbeeld blijkt dat een gebied ca. honderd meter ten noordwesten van het plangebied is onderzocht door de AWN middels een veldverkenning. Dit terrein is aangegeven als terrein van hoge

Afbeelding 6. Uitsnede van een kaart van Johannes Douw uit 1680 (uitgave uit 1682-83). De onderzoekslocatie bevindt zich achter de bebouwde strook langs de Dusseldorperweg. Uit: UvA collectie kaartenzaal.

Afbeelding 7. Kadasterkaart uit het begin van de 19e eeuw. De onderzoekslocatie is met een rode stippellijn omgeven. Uit: WatWas Waar.

Afbeelding 8. De in ARCHIS ingevoerde vondstmeldingen en waarnemingen, genummerd en aangegeven met respectievelijk een blauwe of gele punt. De geomorfologische kaart is als achtergrond gebruikt. In de nabijheid van de onderzoekslocatie concentreren de meldingen zich op de flanken van de strandwal.

archeologische waarde (monumentnummer 9210, zie afb. 2)), er worden sporen van bewoning verwacht vanaf de late ijzertijd tot de late middeleeuwen. Ten zuiden en ten oosten van het plangebied ter hoogte van Dusseldorp en van Absalon liggen historische kernen (monumentnummer 13944 en 13943) met een hoge archeologische waarde.

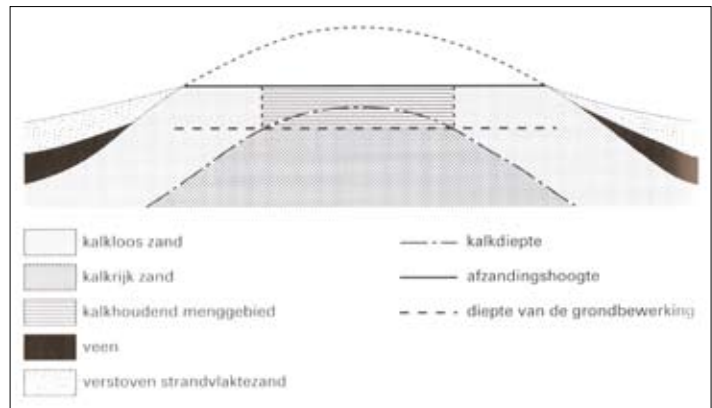
Aan de Zuideinderweg/

Zuidkerkenlaan is een terrein van zeer hoge archeologische waarde (monumentnummer 1889). Daar zijn akkerlagen en greppels uit de late ijzertijd en vroeg-Romeinse tijd aangetroffen. Er was daarnaast een vroeg-middeleeuwse begraving van een man met een hond aanwezig. Voorts zijn er huisplattegronden aangetroffen uit de Karolingische tijd. Bij de omloop tussen Rijksweg en Hogeweg zijn waarnemingen gedaan die wijzen op de aanwezigheid van een nederzettingsterrein uit de Romeinse tijd (waarnemingsnummer 42950 en 57443).

Ook in de lager gelegen gebieden om Limmen zijn sporen van bewoning en landbouw aangetroffen uit de late ijzertijd, Romeinse tijd en late middeleeuwen. Bijvoorbeeld bij het terrein met monumentnummer 4656 (late ijzertijd en Romeinse tijd) en 4657 (Romeinse tijd en late middeleeuwen). Sporen en cultuurlagen worden plaatselijk al direct onder de bouwvoor, of binnen een meter onder de bouwvoor aangetroffen. Minder dan een kilometer ten zuiden van de onderzoekslocatie is aan de hand van luchtfoto's het middeleeuwse kasteelterrein Hooghhuizen gelokaliseerd (waarnemingsnummer 413744). Een archeologisch proefsleuvenonderzoek te Limmen "Parkplan" leverde bewoningssporen op uit de middeleeuwen en nieuwe tijd, maar bleek door de grote mate van recente verstoring en laat-middeleeuwse turfwinning geen behoudenswaardige vindplaats te zijn (Gerritsen 2008).

De veelheid aan vondstmeldingen en archeologische waarnemingen zijn met name het resultaat van karteringen die door RAAP, archeologisch adviesbureau Weesp, zijn uitgevoerd (Ravesloot & Perk 1987). Het verspreidingspatroon van de waarnemingen laat goed zien dat de strandwal door erosie en afgraven is afgetopt: de waarnemingen concentreren zich overwegend op de flanken van de strandwal en in de laagte van de strandvlakte (afb. 8 en 9).

In Limmen is de werkgroep 'Oer-IJ' van de AWN zeer actief. Contactpersoon M. van Raaij informeerde ons over de vondsten die gedaan zijn in de omgeving van de onderzoekslocatie. Dit betrof met name fragmenten van aardewerk die tussen het begin van de ijzertijd en de late middeleeuwen zijn gedateerd. Deze vondsten zijn gedaan op de bollenvelden die hier vóór de bouw van de huidige woonwijk lagen. Ten behoeve van de bollenteelt werd doorgaans diep geploegd (ca. 0,8 m) waardoor dit materiaal aan het oppervlak kwam te liggen. Deze ploegactiviteiten hebben er waarschijnlijk voor gezorgd dat de bewoningssporen die met dit materiaal geassocieerd kunnen worden vrijwel geheel

Afbeelding 9. Schematische doorsnede van een afgezande strandwal. Uit: Berendsen 2000, figuur 14.3.

verdwenen zijn, aldus Van Raaij. Dieper ingegraven features zoals waterkuilen en -putten kunnen uiteraard nog deels gespaard zijn gebleven. Deze komen bovendien doorgaans voor op de flanken van de strandwal doordat daar het grondwater door de druk van de strandwal opwelt (med. T. de Ridder).

2.4 Verwachtingsmodel

De strandwallen in het Noordhollandse kustgebied zijn door hun hoge ligging in het landschap al eeuwenlang een geschikte plek voor bewoning. De verwachting voor het aantreffen van bewoningssporen is daardoor doorgaans hoog. Zoals uit het onderzoek in “Parkplan” is gebleken bevinden de bewoningssporen uit de middeleeuwen en later zich op een zandlaag direct op het veen. Op de top van het veen zelf kunnen restanten van bewoning uit de prehistorie (vanaf de vroege ijzertijd) aanwezig zijn.

Het is echter mogelijk dat de (sub)recente ploegactiviteiten deze bewoningslagen hebben verstoord. Laat-middeleeuwse turfwinning heeft daarnaast mogelijk een verstorend effect gehad op de prehistorische bewoningssporen. De huidige eigenaar van de grond heeft laten weten dat hij enige jaren geleden een deel van het perceel heeft laten omzetten met een graafmachine om deze beter geschikt te maken als tuingrond. Hierbij heeft tot op het veen gegraven.

De kans op het aantreffen van een behoudenswaardige vindplaats is sterk afhankelijk van het aan- of afwezig zijn van laat-middeleeuwse turfwinningsactiviteiten en de diepte tot waarop geploegd is ten behoeve van de bollenteelt. Ook de omvang van de graafwerkzaamheden die door de huidige eigenaar zijn uitgevoerd zijn een belangrijke factor voor de verwachting.

Samenvattend kan worden gesteld dat de verwachting voor het aantreffen van sporen uit de vroege ijzertijd gemiddeld is en sterk afhankelijk van bovenstaande factoren. De kans dat resten uit latere perioden worden aangetroffen is gemiddeld tot laag.

3. Het booronderzoek

3.1 Methode

Het perceel waar de nieuwbouw op gepleegd zal worden meet ca. 22,5 x 27,5 m (619 m²), waarbinnen een oppervlakte van 174 m² verstoord zal worden. Verspreid over dit areaal zijn negen boringen gezet (afb. 10 en 11). Waar mogelijk zijn de boringen tot onder het veen doorgezet, in enkele gevallen bleek dit door inlopend grondwater niet mogelijk. De boorstaten zijn beschreven conform de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB).

Afbeelding 10. Foto van de onderzoekslocatie waarop met pijlen de negen boringen zijn aangegeven. Foto richting het zuiden.

3.2 Resultaten

De hoogte van het maaiveld op de boorpunten varieerde tussen 0,12 en 0,26 m + NAP. In de negen boringen bestond de bovenste 116 cm uit zand. Het bovenste deel van dit zandpakket had een homogene bruine tot lichtgrijsbruine kleur, vanaf ten minste 76 cm beneden het maaiveld had het zand een sterk gevlekt uiterlijk met een licht- tot donkergrijze kleur. Het egale pakket kan worden toegeschreven aan de akkerlaag die na het vele ploegen ten behoeve van de bollenteelt is ontstaan. De gevlekte laag daaronder houdt mogelijk verband met het ontgraven van veen, al dan niet ter bevordering van de grondkwaliteit voor de teelt. Enkele brokjes veen die bij de vierde boring in deze laag werden herkend zijn er een aanwijzing voor dat de laag minder sterk doorploegd is. In boring 4 is in deze laag, direct boven het veen, een fragment industrieel aardewerk aangetroffen (V1) dat in de 19e/20e eeuw gedateerd kan worden.

In boring 7 had de gehele zandlaag, tot op het veen, een egaal bruine kleur. Mogelijk is hier de grond geroerd door de huidige eigenaar. Op het maaiveld was hier nog een enigszins verwilderd bedje met aardbeienplantjes zichtbaar.

De top van het veen was in alle boringen donkerbruin tot zwart en enigszins geoxideerd en zeer waarschijnlijk vergraven of verploegd. Daaronder kreeg de 34 tot 75 cm dikke veenlaag een minder amorf karakter met achtereenvolgens grove en fijne wortels, met onderin de veenlaag sporen van riet. De overgang naar een grijze, humeuze zandlaag verliep zeer geleidelijk vanaf 144 tot 170 cm beneden het maaiveld. Dit zand kan mogelijk worden geïnterpreteerd als de oude strandwal (afb. 4). De top van het zand lijkt in oostelijke richting op te lopen, van 1,44 m - nap (1,65 m - mv) in boring 2 tot 1,00 m - nap (1,26

Afbeelding 11. Boorpunten op de kadastrale kaart.

m - mv) in boring 5. Deze hoogte loopt mogelijk verder op richting de Dusseldorperweg. Dit bewoningslint zou dus kunnen zijn ontstaan op een afzonderlijke strandwal of een verhoging binnen de strandwal.

In of onder het veen zijn geen aanwijzingen voor bewoning aangetroffen.

4. Samenvatting en advies

Hollandia archeologen heeft voor een locatie in Limmen, ten westen van Roelat nr. 7, een bureauonderzoek uitgevoerd, aangevuld door een inventariserend veldonderzoek door middel van boringen. Het booronderzoek diende ter onderbouwing en aanvulling van de verwachting en moest inzicht in de mate van bodemverstoring opleveren.

De verwachting voor het aantreffen van archeologische waarden op de onderzoekslocatie was gemiddeld tot laag. Laat-middeleeuwse turfwinning en diepploegen ten behoeve van de bollenteelt zou het bodemarchief ernstig kunnen hebben verstoord. Daarnaast heeft de huidige eigenaar van de grond enige jaren geleden een deel van het perceel vergraven voor grondverbetering.

Het inventariserend veldonderzoek geschiedde middels het zetten van negen boringen. De boringen werden indien mogelijk doorgezet tot onder de onderkant van het veen, op ca. 1,44 tot 1,70 m beneden het maaiveld. Uit de resultaten van dit onderzoek bleek dat de bodem tot op het veen verstoord is door het ploegen voor de bollenteelt en de recente aanleg van een tuin, wat zich uitte in een homogene lithologie, danwel mogelijke turfwinning, getuige enkele brokjes veen in een heterogene zandlaag boven het veen. In de laatstgenoemde laag werd recent aardewerk aangetroffen (19e/20e eeuw) dat aan de eventuele winningsactiviteiten een recente datering geeft.

Gezien de ligging op de flank van de strandwal kunnen dieper ingegraven features als waterputten en -kuilen aanwezig zijn. Deze kunnen vanaf de top van het veen worden aangetroffen.

Er zijn op de onderzoekslocatie geen aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van archeologische waarden. Eventueel binnen het onderzoeksgebied aanwezige archeologische waarden bevinden zich in het veen, ruimschoots beneden de maximale verstoringsdiepte. Het advies luidt dat het uitvoeren van een vervolgonderzoek dan ook niet noodzakelijk is. Binnen het plangebied zijn bodemingrepen tot een diepte van 0,7 m beneden het maaiveld vrijgesteld voor archeologisch onderzoek.

5. Literatuur

Berendsen, H.J.A., 2000: *Landschappelijk Nederland*, Assen.

Cock, J.K. de, 1965: *Bijdrage tot de historische geografie van Kennemerland in de Middeleeuwen op fysisch-geografische grondslag*. Groningen.

Deelen, D. van, 1962: Sporen van vroegere bewoning in de gemeente Limmen (N.-H.), *Westerheem* jrg. 11, 90-92.

Gerritsen, S., 2007: Inventariserend veldonderzoek overig (boor) Parkplan Limmen, te Limmen, gemeente Castricum, *Hollandia-reeks* 184.

Gerritsen, S., 2008: Inventariserend veldonderzoek (proefsleuven) Parkplan Limmen, gem. Castricum, *Hollandia-reeks* 206.

Helderman, E.J., 1972: Een stenen strijd- of hamerbijl uit Uitgeest, *Westerheem* jrg. 21, 239-244.

Rappol, M. & C.M. Soonius (red.), 1994: *In de bodem van Noord-Holland. Geologie en archeologie*, Amsterdam.

Ravesloot, C. & F.A. Perk, 1987: Ruilverkaveling Limmen-Heiloo, een archeologische kartering, inventarisatie en waardering, *RAAP-rapport* 9, Amsterdam.

Rooijen, E.J. van, 2008a: Archeologisch Bureauonderzoek locatie Rijksweg 45 te Limmen, gemeente Castricum, *Hollandia-reeks* 195.

Rooijen, E.J. van, 2008b: Archeologisch Bureauonderzoek, Burgemeester Nieuwenhuijsenstaat 39-41 te Limmen, Gemeente Castricum, *Hollandia-reeks* 199.

Actueel Hoogtebestand Nederland: <http://www.ahn.nl/>.

Archief familie Ijpelaan: <http://ijpelaan.nl>.

ARCHIS2: <http://www.archis.nl>.

Kaartencollectie Universiteit van Amsterdam: <http://dpc.uba.uva.nl/kaartencollectie>.

WatWasWaar: <http://watwaswaar.nl/>.

Bijlage 1 Boorbeschrijvingen

Boring 1: -0,34m

X 509.468,08

Y 108.346,49

0-50 Zs1 dogrTdobr

50-90 Zs1 grTlibr

90-100 Zs1 dogr-ligr gevl

100-165 Vkm br-dobrTro

BB: einde boring, waarsch ook einde van veenlaag

Boring 2: +0,21m

X 509.468,08

Y 108.349,33

0-50 Zs1 dogrTdobr

50-85 Zs1 grTlibr

85-95 Zs1 dogr-ligr gevl

95-165 Vkm br-dobrTro, bovenkant veraard

165-175 Zs1 gr

BB

Boring 3: +0,12m

X 509.467,97

Y 108.353,34

0-50 Zs1 dogrTdobr, puntje bst

50-80 Zs1 grTlibr

80-90 Zs1 dogr-ligr gevl

90-165 Vkm br-dobrTro, bovenkant veraard

165-190 Zs1 gr

BB: veen/zand loopt weg uit de boor

Boring 4: +0,18m

X 509.467,84

Y 108.360,27

0-48 Zs1 dogrTdobr, wandfrag ro aw geglaz

48-80 Zs1 grTlibr

80-88 Zs1 dogr-ligr gevl: V1 (determinatie: wandfrag. indus. wit (iw) met paarse decoratie)

88-146 Vkm:

88-102 Vkm zwTdobr geoxideerd

102-146 Vkm brTro + rode wortels + fijne worteltjes

Naar onderen toe meer riet en meer zandbijmenging

146-154 Zs1 gr, bovenkant humeus, geleidelijke overgang vanuit het veen

BB

Boring 5: +0,26m

X 509.467,49

Y 108.365,25

0-62 Zs1 dogrTdobr

62-78 Zs1 grTlibr

78-90 Zs1 dogr-ligr gevl

90-126 Vkm br-dobrTro:

(Vkm zwTdobr geoxideerd

Vkm brTro + rode wortels + fijne worteltjes

Naar onderen toe meer riet en meer zandbijmenging)

126-128 Zs1 gr

BB

Boring 6: +0,20m

X 509.473,15

Y 108.345,82

0-76 Zs1 libr

76-108 Zs1 gr-libr gevl + brokjes geox Vkm zw

108-155 Vkm br-dobrTro

BB: veen/zand loopt uit de boor

Boring 7: +0,23m

X 509.474,09

Y 108.350,73

0-100 Zs1 libr

100-170 Vkm dobr

170-176 Zs1 gr

BB

Boring 8: +0,18m

X 509.472,93

Y 108.355,78

0-46 Zs1 libr

46-62 Zs1 dobr-br H2

62-90 Zs1 ligr-dogr gevl + brokjes veen + stukjes hout

90-116 Zs1 gr + brokken Zs1 ligr

116-150 Vkm dobr

150- Zs1 br-gr

BB

Boring 9: +0,25m

X 509.472,87

Y 108.360,71

0-64 Zs1 libr

64-96 Zs1 ligrTwi-dogr gevl + brokjes veen

96-144 Vkm dobr

144-155 Zs1 gr

BB

Bijlage 2 Stappenplan archeologie

In het “stappenplan archeologie” wordt aangegeven welk traject bij planvorming bewandeld moet worden als het gaat om het inpassen van archeologische waarden en verwachtingen. Het is van groot belang om in een zo vroeg mogelijk stadium van de planvorming rekening te houden met de archeologische waarden en verwachtingen en wel voordat men aanvangt met de globale invulling van een plangebied.

Het stappenplan gaat uit van een brede inventarisatie van wat er bekend is over de archeologische waarden. Op basis daarvan wordt zeer gericht ingezoomd op voor het plan(gebied) relevante archeologische informatie. Na iedere stap wordt beredeneerd gekozen voor meer diepgaand onderzoek op specifieke plekken, zodat uiteindelijk voldoende bekend is over aanwezige vindplaatsen om gemotiveerde afweging in het ruimtelijke-orderingsproces te kunnen maken.

I. Bureauonderzoek

Het doel van bureauonderzoek is het verwerven van informatie

- aan de hand van bestaande bronnen
- over bekende of verwachte archeologische waarden binnen of relevant voor het plangebied.

Daarnaast moet het bureauonderzoek inzicht bieden in eventueel benodigd inventariserend onderzoek (stap II, zie onder). Een bureauonderzoek bestaat uit een archief- en literatuuronderzoek van archeologische en bodemkundige gegevens die bij RCE, provincie, gemeente en/of andere instanties (b.v. universiteiten, musea) bekend zijn over het betreffende gebied. Het Bureauonderzoek dient de volgende aspecten te behandelen:

- * aangeven wat de aanleiding is voor het bureauonderzoek en om welk gebied het gaat. Dit in verband met het bepalen van het onderzoekskader;
- * beschrijven van het huidige gebruik van de locatie op basis van beschikbare relevante gegevens;
- * beschrijven van het historische grondgebruik of de historische ontwikkeling van het gebied op basis van geofysische, fysische en historisch geografische gegevens
 - o een korte impressie over de onstaansgeschiedenis van het landschap
 - o een impressie van de bewoningsgeschiedenis;
- * beschrijven bekende archeologische waarden
 - o archeologisch waardevolle terreinen zoals deze zijn opgenomen in het Centraal Monumenten Archief (CMA) van de RCE. Dezelfde terreinen zijn tevens opgenomen op de Archeologische Monumentenkaarten (AMK) van de provincies. Archeologisch waardevolle terreinen genieten wettelijke bescherming (ex artikel 3 en 6 van de Monumentenwet) of dienen een planologische bescherming te krijgen binnen het bestemmingsplan;
 - o archeologische vindplaatsen zoals deze in het Centraal Archeologisch Archief (CAA) van de RCE aanwezig zijn. Clustering van vindplaatsen kan wijzen op de aanwezigheid van bewoningssporen uit het verleden;
- * beschrijven van de archeologische verwachtingen en opstellen van een gespecificeerd en onderbouwd verwachtingsmodel van de verwachte archeologische waarden:
 - o aan de hand van de door de RCE ontwikkelde Indicatieve Kaart van Archeologische

Waarden. Gebieden met een hoge of middelhoge archeologische verwachtingswaarde of trefkans komen in ieder geval voor een nader archeologisch onderzoek in aanmerking; o aan de hand van een meer gedetailleerde provinciale c.q. gemeentelijke verwachtingskaart; * rapportage met daarin advisering ten behoeve van het vervolgtraject gerelateerd aan de verschillende stadia van het planvormingsproces.

II. Inventariserend veldonderzoek (IVO)

Het doel van het inventariserend veldonderzoek is het zeer gericht aanvullen en toetsen van de uitkomsten van het bureauonderzoek. Stapsgewijs wordt bekeken óf er archeologische waarden aanwezig zijn en zo ja, wat dan de aard, karakter, omvang, datering, gaafheid, conservering en relatieve kwaliteit is. Ten behoeve van een IVO dient een Programma van Eisen (PvE) opgesteld te worden. In principe wordt het IVO uitgevoerd op basis van een Plan van Aanpak (PvA).

Het onderzoek kan bestaan uit de volgende methoden:

- * non-destructieve methoden: geofysische methoden ;
- * weinig destructieve methoden: oppervlaktekartering, booronderzoek, sondering (putjes van maximaal een vierkante meter);
- * destructieve methoden: proefsleuven.

Welke methoden (kunnen) worden ingezet hangt af van de locatie en vraagstelling. De onderbouwing voor de in te zetten methoden is in het bureauonderzoek gegeven. Een inventariserend veldonderzoek moet leiden tot een waardering en een archeologisch inhoudelijk selectieadvies.

Nadere toelichting onderzoeksmethoden: 1 en 2: Bij non—destructieve methoden moet men denken aan elektrische, magnetische en elektromagnetische methoden, eventueel in combinatie met remote sensing technieken.

Bij weinig destructieve methoden gaat het om oppervlaktekartering en booronderzoek. Dit houdt in dat het plangebied wordt gekarteerd door middel van het “belopen” van akkers en weilanden, waarbij gezocht wordt naar aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische waarden.

Daarnaast wordt door middel van boringen onderzocht hoe het staat met de bodemopbouw, en of er archeologische lagen of indicatoren te onderscheiden zijn . De aangetroffen vindplaatsen kunnen vervolgens nader bekeken worden met een meer diepgaand booronderzoek . Dit levert nadere informatie over de omvang en waardering op. Soms is het nodig om in dit stadium proefputjes te graven. Een proefsleuvenonderzoek wordt uitgevoerd indien uit de minder destructieve onderzoeksmethoden is gebleken dat er in een plangebied waardevolle archeologische vindplaatsen aanwezig zijn. Door middel van het graven van een aantal proefsleuven kunnen de exacte begrenzing, de datering en de graad van conservering van een vindplaats worden onderzocht. Uit het proefsleuvenonderzoek moet blijken of een vindplaats behoudenswaardig of zelfs beschermenswaardig is. Is dit het geval, dan zal bekeken moeten worden of de vindplaats ingepast kan worden in het plan. Het rijks- en ook het provinciaal archeologiebeleid gaat in eerste instantie uit van behoud van het bodemarchief in situ (ter plekke in de bodem).

Eventueel: III. Opgraven ofwel archeologisch vervolgonderzoek

Indien het niet mogelijk is een 'behoudenswaardige of beschermenswaardige' vindplaats in situ te bewaren, zal het hier aanwezige bodemarchief voor het nageslacht bewaard dienen te worden door middel van een vlakdekkend onderzoek. Alleen dan is deze stap (stap III) noodzakelijk.

Bron: Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed